

Castell de Merlès

Santa Maria de Merlès

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Sector central del terme municipal
Emplaçament A 1500 metres de la carretera BV-4406, punt quilomètric 14'100.

Coordenades:

Latitud: 41.99876
Longitud: 1.98429
UTM Est (X): 415879
UTM Nord (Y): 4650137

Classificació

Número de fitxa 08255 - 1
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Jaciment arqueològic
Estil / època: Medieval
Segle IX-XII
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Castell en estat de ruïna només conserva la paret nord.
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Europea – Atributs inspire: National Monument Record – Defensa
Observacions protecció: BCIN Núm. Reg:1860 - MH. Reg. Estatal R-I-51-5700
Data aprovació: dv., 22/04/1949 - 12:00
Número inventari Sí, IPA. 2211
Generalitat i altres inventaris
Accés Difícil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 011A00016

Autoria de la fitxa
Data de registre de la fitxa:

Jordi Compte i Marta Homs
dv., 19/10/2007 - 02:00

Descripció

El castell de Merlès es troba situat sobre una allargada plataforma rocosa que forma una zona acinglerada a l'oest de la masia del Riambau, a la riba est de la riera de Merlès dominant la vall. Les restes conservades del castell es limiten a la part del mur nord, al centre del qual hi ha un finestral espitllerat. Aquest mur, que s'allarga fins a 6'80 metres, amb un gruix de 70 centímetres, assoleix uns 5 metres d'alçada en el punt més alt. El mur està construït amb un aparell de carreus ben escantonats i de mides mitjanes disposats en dues filades que constitueixen la cara interna i externa del parament. Els carreus estan disposats en filades horitzontals a trencajunt, i es lliguen amb un morter de color gris molt compacte compost de sorra molt fina barrejada amb calç i additament de grava. Al peu de la roca del castell i al sector sud de l'emplaçament hi ha les restes de murs medievals. També s'han trobat diversos vestigis, forats rodons, encaixos, etc. que podrien correspondre a infraestructures per a sostenir construccions de fusta. Dins el projecte "Evolució del poblament a la plana central de Berguedà des de l'època baix-imperial fins a l'alta Edat Mitjana", la prospecció efectuada aportà restes ceràmiques de cronologia del segle IX o anterior.

Història

El castell de Merlès és documentat l'any 893 en l'acta de consagració de l'església de Santa Maria de Merlès, quan el bisbe Ingobert, després de descriure el terme, diu: "Cedeixo la parròquia (de Merlès) a la casa de Santa Maria, com les aigües vessen a la vall amb el castell de Merlès tal com en temps antic fou construït amb totes les viles i vilars que hi ha dins el seu terme". Aquesta notícia permet afirmar que el castell de Merlès és anterior a la repoblació del comte Guifré, si bé no es pot precisar si la seva construcció es deu a la repoblació que a partir del 798 inicià el comte Borrell de Cerdanya per encàrrec de Lluís el Piadós, o bé es tracta d'un castell del baix imperi romà o d'època hispano-visigòtica. Cal tenir en compte que per aquest lloc hi passava la via romana que anava de la Segarra a Cardona i seguia cap a vall del Llobregat, on es trobava amb la que baixava de Berga en direcció cap a Osona, la qual documenta la mateixa acta de consagració. El terme del castell comprenia les dues vessants de la vall de l'actual riera de Merlès, antigament anomenada Adzet o Addest, i inicialment estava adscrit al territori berguedà i més tard al comtat de Berga. A mitjan del segle X, abans del 955, el terme es dividí en dos, essent la frontera la riera de Merlès. La part de llevant passava al comtat d'Osona-Manresa i la part de ponent restava la comtat de Berga, i així el terme del castell quedà dividit en dos comtats. El domini eminent del castell era a mans dels comtes de Barcelona per la part corresponent al comtat d'Osona-Manresa, mentre que la part de Berga corresponia als comtes de Cerdanya. Aquesta dualitat de dominis es refongué a principi del segle XII, quan el patrimoni dels comtes de Cerdanya s'incorporà al dels comtes de Barcelona. El domini feudal del castell de Merlès anà unit sempre al de Lluçà i formà part de la baronia de Lluçà. La família de vicaris comtals del castell de Merlès es cognominà Lluçà, mentre que la família Merlès fou la família castlana. L'any 1256, Elisenda de Lluçà, única filla de Ramon de Lluçà, es casà amb Bernat de Portella; d'aquesta manera el domini del castell passà a mans de la família de la Portella o Saportella. Després d'un segle de domini, els béns de la família passaren a Pere de Fenollet, vescomte d'Illa. L'any 1369, Pere Galceran de Pinós comprà la baronia i la tornà a vendre a Ramon de Peguera. Posteriorment per herència passà a la família Pinós-Fenollet. L'any 1474 consta que la baronia de Lluçà fou incorporada a la corona però el 1579 la família Pinós comprà al rei la baronia i jurisdicció de Lluçà. Després de ser venuda a la família Agulló, aquesta el 1611 la va vendre al rei, incorporant-se definitivament a la corona.

Bibliografia

AADD (1984). Catalunya Romànica. Berguedà. Volum XII. Enciclopèdia Catalana, S.A. AADD (1990). Els castells catalans. Volum V. Rafael Dalmau Editor. AADD (1995). Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Bages, Berguedà i Solsonès. Enciclopèdia Catalana, S.A. AADD (1994). Inventari de Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El Berguedà. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura. Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya. Santa Maria de Merlès. Àrea de Coneixement i Recerca, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, revisat el març de 2007. Inventari de Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. Santa Maria de Merlès. Àrea de Coneixement i Recerca, Departament de Cultura, Generalitat de Catalunya, revisat el maig de 2007.

